

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

82. An hæredes homicidæ excusentur à restitutione, si ille capite
damnatus est? Ex p. 5. tract. 4. resolut. 60.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

RESOL. LXXX.

An homicida ex iustitia teneatur pro anima defuncti offerre Missas, preces, &c. Ex part. 5. tr. 4. Ref. 60.

§. 1. **A**ffirmatiue respondet Scotus in 4. dist. 15. q. 3. Gabriel *ibidem* q. 15. art. 1. in fine Iul. Clar. in *pract. crimin. lib. 5. §. Homicidium* ver. teneatur etiam. Rolandus à Valle *lib. 2. cons. 39*. Aragon in 2. 2. q. 62. art. 2. Fernandez in *Exam. part. 1. cap. 14. §. 1. num. 19*. Adrianus in 4. de *rest. quest. ult. Molina tom. 4. tract. 3. disp. 84. m. 11*. Rebellius *part. 1. lib. 3. q. 14. n. 6*. & alij: vbi docent satisfactionem iniuriæ personalis fieri posse per iustitia pro occiso, & ad hoc homicidam non solum teneri ex charitate, sed ex iustitia.

2. Sed contra est, quia nemo tenetur damnum reparare ex bonis diuersi generis ac ordinis, si in eodem non possit, quia solum bona eiusdem generis ac ordinis inter se commensurari possunt, secundum proportionem dati & accepti; sermo enim est de restitutione, siue compensatione damni per iustitiam commutatiuam. Et hæc docet Becanus *de iust. & iure in 2. 2. D. Th. q. 13. de rest. concl. 12*. Strouersdorff *de iust. & iure in 2. 2. D. Th. q. 78. disp. vnic. n. 29. concl. 2*. Azorius *p. 3. lib. 5. c. 3. q. 12*. Filiucius *tom. 2. tr. 3. c. 8. n. 20*. Layman in *Theol. moral. lib. 3. sect. 5. tract. 3. p. 3. c. 6. n. 1*. qui bene addit in foro interno decere Confessarium pro satisfactione sacramentali imponere homicidæ preces, sacrificia, &c. animæ occisi applicanda.

RESOL. LXXXI.

An homicida sit compellendus restituere, licet ex restitutione constituatur in graui necessitate?
Et quid, si homicida constituatur in extrema necessitate?
Et quid est faciendum, si heredes occisi essent etiam in graui necessitate? Ex part. 5. tr. 4. Ref. 62.

§. 1. **A**ffirmatiue respondet Martinus Ledesma in 2. part. 4. qu. 18. dub. 2. art. 2. vbi docet in tali casu homicidam compellendum esse ad restitutionem, modo non constituatur in extrema necessitate.

2. Sed ego contrarium teneo cum Soto *de iust. lib. 4. q. 6. art. 3. in solut. ad 3*. Cordub. *lib. 1. q. 31. art. 3*. & Sanch. in *opusc. tom. 1. lib. 1. c. 4. dub. 7. n. 2*. quia non tenetur cum tanto dispendio restituere quod limitatur, nisi heredes occisi essent etiam in graui necessitate.

RESOL. LXXXII.

An heredes homicidæ excusentur a restitutione, si ille capite damnatus est? Ex part. 5. tr. 4. Ref. 60.

§. 1. **N**egatiue respondet Sanchez in *opusc. tom. 1. lib. 1. c. 4. dub. 2. nu. 2*. Mercatus *de contron. lib. 6. c. 6*. Gordonus *tom. 1. lib. 5. q. 4. c. 4. n. 17*. Malderus *de iust. & iure in 2. 2. D. Thom. tract. 3. cap. 3. dub. 5*. Azorius *tom. 3. lib. 5. c. 3. q. 6*. Petrus Nauarrus *de rest. lib. 4. c. 1. n. 91*. Couart. *lib. 2. var. cap. 10. num. 7*. Gomez *tom. 3. c. 3. n. 3*. quia pena infligitur à iudice non vt damnus parti lætæ compensetur, sed vt iniuria Republicæ & legibus illata vindicetur, alijque terror incutiat. Et si hæc opinio esset vera, hoc onus ad filium etiam transferret, quamuis Iul. Clar. in *practi lib. 5. §. Homicidium n. 23*. queratur hoc male in *practi feruari*.

2. Verum ego puto cum Lessio *lib. 2. cap. 9. dub. 22*.

num. 139. affirmatiuam sententiam probabilem esse, quam videtur docere Scotus in 4. dist. 15. quest. 3. art. 2. Idem docet Gabriel *ibidem* q. 15. art. 2. Roletta *ver. restitutio* 3. Angelus *eodem* ver. 1. §. Homicida. Adrianus *quest. ult. de restit.* & Dominicus Bannez *de iust. & iure in 2. 2. D. Th. q. 62. art. 2*. quia capitis sententia compensat omnem iniuriam & damnum homicidij. Et præsertim hæc sententia erit amplectenda, vt tenet Becanus *de iust. & iure in 2. 2. D. Th. q. 10. de restit. concl. 2*. quando hæres occisi nihil pro satisfactione damnorum exigit; ita enim ferè habet vñs, vt pœna talionis censetur acquiescere. Et in hoc casu ego pœtorius nullum imponerem onus restituendi. Notandum est tamen hic cum Aragonio in 2. 2. q. 62. art. 2. & Fernandez in *Exam. Theolog. moral. part. 1. c. 14. §. 1. n. 16*. quòd stando in prima opinione, intelligenda est quando bona damnati ad hortem peruenerunt ad heredes, non successione hæreditaria, sed libera legatione.

RESOL. LXXXIII.

Quando ex homicidio casuali incurratur obligatio restitutionis?

Et in textu huius Resolutionis adducuntur aliqui casus in exemplum supradictæ difficultatis, ex quibus oriuntur vltima difficultas, scilicet, ex quam culpa, hoc est, ex quam negligentiâ non adhibita in prædictis casibus homicidij casualis oriatur obligatio restitutionis, an ex negligentiâ, & culpa lata, non leuissima, vel leui, vel an in dicto casu restitutio sit minus facienda; quam si homicidium fuisset ex industria admissum. Ex part. 5. tract. 4. Ref. 46.

§. 1. **R**em hanc clarè, breuiter, & doctè, vt semper solet, explicat Lessius *de iust. lib. 1. cap. 9. dub. 15*. vbi sic ait. Primò quando causa non erit efficax, ita vt ex ea non soleat vltimum talis effectus sequi, sed aliunde, nempe ex eo quod per accidens coniungitur, vt si alicui inflexisti vulnus non lethale, sed mors sequuta est, vel malicia, aut negligentia Medici, vel ex iniuria infirmi, hæc occisio censetur tibi fortuita, vnde nõ eris reus homicidij, nec teneberis ad restitutionem vt homicida, sed solum vt vulnerans; secus tamen si eo loco non erant Medici, & læsus debitam diligentiam adhibuit, tali enim loco, & tempore vulnus illud censetur lethale. Secundò si dans operam non solum rei licitæ, sed etiam illicitæ, adhibuisse sufficientem cautionem, ne inde aliquid incommodi sequeretur, tunc enim etiam fortè sequuta sit mors alicuius, non tibi imputanda est, quia nec in se, nec in causa talis mors est volita. Nec obstat, quòd causa fuerit periculosa, ac proinde mors illa videtur volita in causa, quia diligentia antea adhibita absterfit omne periculum, & ideo in tali casu nulla adest culpa homicidij, vel obligatio restitutionis. Hinc infertur Clericos, chirurgos, & venatores si casu interficiant homines post adhibitam in venatione & curatione infirmi debitam diligentiam, non teneri aliquid restituere, non enim peccantur peccato iniustitiæ & homicidij, ergo non tenentur ad restitutionem.

2. Idem dicendum est secundum Lessium de occiso. Infra in Ref. que hic est supra 68. re mariti, qui inuadit adulterum, vt infra videmus. Et hæc doctrina applicanda est etiam conuicatori, qui alterum conuictio incitauit ad se inuadendum, & illum postea occidit, cum moderamine tamen inculpata tutelæ, nam non tenebitur aliquid restituere. Etenim conuictum non est via ad occisionem læsi, sed potius conuictoris; quicquid in contrarium asserat Nauarrus in *man. c. 1. n. 7*. qui malè pro se citat Caietanum, nam ibi Caietanus loquitur de eo, qui dat operam rei

rei illicitae, quae natura sua tendit ad occisionem: ergo, &c. Ita Lessius ubi supra dub. 21. p. 137. cui adde Petrum Navarra de restit. lib. 2. c. 3. n. 262. & Becanum in 2. 2. D. Thom. q. 9. de restit. concl. 4.

3. Sed ex supradictis oritur difficultas, ex quam culpa hoc est, ex quam negligentia non adhibita in supradictis casibus homicidij casualis oriatur obligatio restitutionis: Respondeo cum Azorio p. 3. lib. 5. c. 3. q. 9. & Lessio lib. 2. c. 9. dub. 17. n. 115. ex culpa & negligentia lata, non leuissima, vel leui; verum an in dicto casu restitutio fit mitius faciendae, quam si homicidium ex industria fuisset admissum: negativè respondet Azorius qu. 8. & Nauarr. in man. c. 15. n. 27. affirmatiuam sententiam tenet Syluester ver. restitutio 3. q. 2. & Angelus eodem ver. 1. asserentes restitutionem in tali casu non in integrum, sed ex parte, arbitrio boni & prudentis viri faciendam esse.

RESOL. LXXXIV.

An qui ex timore mortis personam aliquam demonstrasset, quae postea occisa est, teneatur ad restitutionem? Ex part. 5. tr. 4. Ref. 63.

Sop. hoc in tom. 7. tr. 5. Ref. 76. 8. Et ideo. cursim ad lin. 4.

§. 1. **A**D hoc dubium ita respondet Rodriquez in Summa tom. 1. r. 2. 2. n. 16. [El hombre preso de los ladrones y malhechores, que sabe que van à matar à Francisco, y quemar su casa, y conteniendo con temor de la muerte, se la va à mostrar, y matan à Francisco, y queman su casa, se deve condenar pro homicida, y esta obligado à restituír el daño que se siguió de mostrar la dicha casa; porque aunque en ninguna manera podia evitar la muerte, si no es, enseñandoles la casa, obligacion venia de antes morir, que mostrarla, pues sabia que mostrandofela, auia de cometer contra el proximo tan grande injusticia, y auian de hazer tan graues pecados; lo qual non podemos hazer por conseruar la vida corporal, como lo prouea Paulo Comitoli, cuya opinon recibio en el fuero exterior, empero en el fuero de la consciencia no le obligaria à esta restitucion; porque el no fue causa moral deste daño.] Ita ille, & ego.

RESOL. LXXXV.

Quidam vir Nobilis consuluerat alteri, vt homicidium committeret, sed postea ante patratum facinus consilium reuocauit, multi autem rationes ad dissuadendum adhibens quas sinit à me postea, an teneatur ad restitutionem damni ex illo homicidio sequuti?

Et in textu huius Resolutionis deciditur discrimen inter consulentem, & mandantem. Ex part. 2. tract. 16. & Misc. 2. Ref. 15. aliàs 17.

Quod hoc in tom. 5. tr. 2. lege 49. Arinam rationes ref. 27. & 28. & 3. nu. 17. Bartholomaeus à S. Fausto in speculo confess. disp. 4. q. 69. n. 3. Megala in 2. 2. lib. 2. c. 2. q. 3. num. 26. Malderus in 2. 2. tr. 4. c. 2. dub. 3. vbi agit de consulente. Et ratio est, quia haec est differentia inter mandantem, & consulentem, nam mandatarius non exequitur mandatum nomine proprio, sed nomine, & in gratiam mandantis. Ergo postquam reuocatum est mandatum, & hoc ei notificatum est, si mandatarius his non obstantibus committat delictum, illud committit nomine proprio, & proprio arbitrio. Ergo ei imputabitur. Secus est in consulente, quia ostensione commodi, vel honoris, consulens voluntatem alterius ad damnum

§. 1. **Q**uidam vir doctus Societatis Iesu, consultus etiam de hoc casu, affirmatiuè respondit, & satis quidem probabiliter; ita etiam docet P. Molina de iust. tom. 2. tr. 2. disp. 73. n. 1. Lessius lib. 2. c. 13. dub. 27. & 28. & 3. nu. 17. Bartholomaeus à S. Fausto in speculo confess. disp. 4. q. 69. n. 3. Megala in 2. 2. lib. 2. c. 2. q. 3. num. 26. Malderus in 2. 2. tr. 4. c. 2. dub. 3. vbi agit de consulente. Et ratio est, quia haec est differentia inter mandantem, & consulentem, nam mandatarius non exequitur mandatum nomine proprio, sed nomine, & in gratiam mandantis. Ergo postquam reuocatum est mandatum, & hoc ei notificatum est, si mandatarius his non obstantibus committat delictum, illud committit nomine proprio, & proprio arbitrio. Ergo ei imputabitur. Secus est in consulente, quia ostensione commodi, vel honoris, consulens voluntatem alterius ad damnum

inferendum promouit, & haec motio tamdiu durat, quamdiu ipse tali consilio incitatus damnum committit, vult exequi; hinc ait P. Molina consilium datur gratia eius cui datur, vt is illo utatur, tanquam finem negotium agens, & quae ratione, quando cumque is illo promotus, damnum iniuste infert, imputatur opus, quo damnum infert, atque effectus ei, qui tale consilium dedit, tanquam causa, per id consilium ad id opus, ad eumque effectum cooperanti.

2. Ego verò dictum consulentem ad restitutionem non obligauit, tenens contrariam sententiam, quam probabilem vocat Lessius supra n. 18. & illam docet doctissimus Navarra de restit. lib. 3. c. 4. n. 27. Salom. in 2. 2. q. 52. art. 7. contr. 9. Regim. in praxi, tom. 1. lib. 10. c. 10. q. 1. n. 108. & Azor. p. 3. lib. 4. c. 11. q. 2. Et ratio est, quia quando consulens fecit quod potest, vt consilium suum euerat, vel ostendit omnibus consideratis esse iniquum, & non sequendum, non videtur executor ipsius consilio moueri; sed sua malitia. Ergo, &c.

Negandum est igitur, contra DD. aduersus sententiam, discrimen inter mandantem, & consulentem.

RESOL. LXXXVI.

Quaritur, an consulens homicidium de quo supra dictum est, postquam reuocauit consilium, nihil poterit persuadere; an inquam, teneatur non solum ex charitate, sed etiam ex iustitia monere cum secreto, contra quem huiusmodi consilium datum fuit, ad effectum se eueniendi? Ex part. 2. tract. 16. & Misc. 2. Ref. 16. aliàs 18.

§. 1. **T**eneri ex lege iustitiae putant aliqui, quos sequitur Barthol. à S. Fausto in speculo confess. disp. 4. q. 72.

2. Multi verò putant, eum obligari ad reuocandum consilium lege iustitiae, quoniam nondum est delictum perpetratum sed reuocato consilio, non cogi lege iustitiae monere secretè eum, contra quem consilium est datum, sed lege charitatis, si commode potest admonere illum. Quare si reuocato consilio delictum fuerit admissum, non cogitur, inquit, compensare damnum, quia non est consilio ipse secutum, cum ille aliud delictum admisisset, quia voluit ex sua malitia, non quia consilium est illi datum. Haec Azor. p. 3. lib. 4. cap. 11. q. 3. ex sententia multorum, quam probabilem vocat, sicut & ego etiam existimo.

RESOL. LXXXVII.

An, qui consuluit homicidium, postquam reuocauit consilium, sed non certiorauit eum, cuius vita parata excidium, teneatur ad restitutionem? Ex part. 5. tr. 4. Ref. 64.

§. 1. **R**espondet quòd licet talis ex lege iustitiae teneatur reuocare consilium, si tamen nihil potest persuadere, non tenetur eadem lege monere eum, contra quem de se, aut alio damno consilium dederat, vt si ubi cauet, sed sola lege charitatis ad id obligatur, si tamen commode potest, & prouide si reuocato consilio, & reuocatione cognita delictum fuit commissum, nihil teneatur restituere. Ita probabiliter Celestinus in Compend. Theol. mor. tract. 9. c. 6. n. 5. qui citat Lessium, cui adde Petrum Navarra de restit. lib. 3. c. 4. n. 27. & Salom. in 2. 2. q. 62. art. 7. controuers. 6. & ratio est, quia quando fecit, quod potest, vt consilium prius euerat, vel ostendit omnibus consideratis esse iniquum, & non sequendum, non videtur executor ipsius consilio moueri, sed sua malitia: ergo, &c.

RESOL.